

Miloš Paleček: Děti, mládež a násilí v televizi

Posudek oponenta bakalářské práce

FHS UK Praha, březen 2010

V předkládané bakalářské práci se Miloš Paleček věnuje problematice souvislostí mezi násilím, které zprostředkovávají média, a skutečným násilím, jímž se příležitostně projevuje současná mládež. Teoretická, poměrně obsáhlá část má 60 stran, výzkumná část pak má 30 stran, seznam literatury obsahuje 22 položek knižních (žádná cizojazyčná), 8 internetových odkazů a 18 příloh na závěr.

V úvodní kapitole jsme zhruba seznámeni s tematikou a se základními pojmy (médiá, agrese je pojednána z hlediska sociálního i psychologického, násilí v televizi). Práce je téměř výhradně zaměřena na problematiku televizního vysílání. V kapitole č. 4 jde o teorii vlivu medializovaného násilí na agresi diváků, o mechanismus přenosu obsahu shlédnutého násilí do vlastního násilného jednání (Teorie kultivační, Teorie observačního učení, Nabytí agresivních asociací, Arousal, Habitace, Stimulace, Ospravedlňování, Teze všeobecného vzrušení, Katarzní teorie, Inhibiční teorie, a Teorie kognitivní podpory). U většiny popsanych teorií nebo výzkumů autor na závěr poznamenává, že výsledky jsou nejednoznačné a relativní.

V kapitole 6 se autor věnuje problematice obsahu televizního vysílání, které je (nejen v českém prostředí) předimenzované násilnými scénami. Cílem rozhodně není potvrdit kauzalitu, jež by se dala vyjádřit větou: „Televizní vysílání je plné násilí a jiných nevhodných scén, zároveň sílí agresivní projevy u dětí, příčinou agresivního chování je tedy násilí prezentované v televizi.“ V následující sedmé kapitole autor ve výčtu různých výzkumů opět dochází k nejednoznačnému závěru, že vztah vysílání a příjemce je nesmírně komplikovaný a jednoduchou kauzalitu spíše popírá. Obsahy televizních pořadů předvádějících násilnosti každý divák zpracovává individuálně, a potvrzuje se, že nepobízejí diváka, aby se choval také agresivně. Přesto ale vzájemná souvislost byla některými výzkumy potvrzena, a to taková, že na agresivní chování má vliv nadměrná doba strávená mládeží před televizní obrazovkou. Tím jsou faktory ovlivňující diváka rozděleny na objektivní (obsahové) a subjektivní (situační), čemuž se autor věnuje v osmé kapitole a opět zdůrazňuje jejich propojenost, která někdy může u predisponované osoby vyvolat agresivní jednání.

Regulací a kontrolou televizního vysílání se zabývá kapitola 9, autor zmiňuje Doporučení Výboru ministrů Rady Evropy, a dále kontrolu televizního vysílání podle modelu nizozemského a amerického. Z domácího prostředí představuje činnost Rady pro rozhlasové a televizní vysílání a s pomocí studované literatury konstatuje, že situace kontroly v ČR není ideální, ale naději na změnu může přinést vydání Kodexu RRTV. To, že je situace pro laika neprůhledná, autor zjistil, když v původně zamýšlené práci chtěl udělat vhléd do činnosti RRTV, avšak nepodařilo se mu proniknout. Na konci teoretické části (v kapitole 10) autor nakonec dospěje k tomu, že rozhodující je připravenost diváka, tzn. pro děti je důležité, aby se na televizi dívaly pokud možno s rodiči, nebo alespoň aby rodiče program dítěti řídili a aby o shlédnutém programu spolu hovořili.

Jak to ve skutečnosti je, se pokusil autor prověřit v malém kvalitativním výzkumu ve třech českých základních školách s třináctiletými dětmi. Vybral si tři různé školy: 1. škola sídlištní, 2. škola tradiční městská, 3. škola venkovská. Školy sice v sobě skrývaly jisté rozdíly, jako je pestrost nabídky mimoškolní aktivity, sportovní možnosti, školní olympiády ad., ty se ale neukázaly pro výsledky zkoumání podstatné. V každé škole získal v užším výběru 8 respondentů, kteří dobrovolně projevíli ochotu ke spolupráci. Rozhovory probíhaly ve skupině spolužáků. Šlo o to zjistit, jaké je domácí zázemí, jaká je intenzita sledování televize, jakou pozici má sledování televize v osobním životě každého dítěte, kolik času u televize dítě prožije, co v osobním životě televize dítěti nahrazuje, co nahrazuje v rodině, jaké programy dítě nejraději sleduje. Navíc byl výzkum doplněn zkoumáním prostoru pro počítač (chat, internet, hry a střílečky) v porovnání s prostorem pro televizi. Autor zjistil, že důležitost televize u těchto dětí je velká, pokud jde o důležitost postavení televize v životě, tak se dá mluvit o závislosti. Televize přestává být médiem, neboli zprostředkovatelem vnějšího světa, ale stává se životním prostředím. V rodinách televize neslouží ke společnému prožitku (který v předchozích kapitolách autor odhalil jako jedinou možnost pozitivního dopadu televizního sledování), ale slouží pro krácení dlouhé chvíle, je společníkem v nudě, jistotou v samotě, navíc vnucuje medializované životní vzory a ideály.

Hodnocení: Práce s literaturou, analytická a polemická dovednost autora je na vysoké úrovni. Ve svém výzkumu je věrný teoretickým východiskům, výzkumná otázka odpovídá logice teoretického pojednání. Přesto vytýkám několik chyb: 1. Interpretace výsledků působí na čtenáře dojmem, že do ní autor vnesl až příliš mnoho vlastního předporozumění, a že kauzalita, které se autor v teorii tak bránil, nakonec podobná pronikla i do jeho vlastního výzkumu (výsledek jakoby říká: čím déle děti sedí u televize, tím je větší pravděpodobnost, že může dojít k projevům násilí). 2. Chybí pojednání o agresivním chování českých dětí a mládeže. V celé práci není čeho se zachytit, uvažujeme-li o tom, jestli jsou současné české děti agresivnější než dříve, eventuálně co a jak se v této problematice mění, ať už k horšímu nebo k lepšímu. Můžeme kriminální násilí srovnávat s agresivitou projevenou pouze verbálně? 3. Chybí argumentace v kapitole 5: Bělohorský prý podceňuje význam násilnických pořadů na vznik agrese, na protější straně názorového spektra stojí Říčan a uprostřed stojí Blažek, čímž je popsána česká současná badatelská scéna. Očekávala bych hlubší rozvedení jejich postojů. 4. Přestože v této práci se primárně nesleduje antropologická a biologická stránka agrese, přesto mně v textu chybí, o jakém násilí je řeč, a to nejen v televizi, ale i v skutečném lidském životě. Je tu třířádková zmínka o K. Lorenzovi, a navíc uvedená tak, jakože Lorenzova práce je už *passé*. Když už se autor o Lorenzovi zmiňuje, zasluhuje si věc bližší vysvětlení, je-li Lorenzovo pojetí překonáno, a čím je eventuálně nahrazeno. 5. Na str. 4-5 je definice McLuhana o horkých a chladných médiích, avšak tato definice je vyložena ve zkratce a navíc trochu pomotaně, takže čtenářovi mnoho neřekne.

Bakalářskou práci doporučuji k obhajobě a i přes těchto několik nedotažených detailů navrhuji ji ohodnotit známkou dvě.

Eliška Pincová

